

TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Madocsa Keleti Legelője /Tóhát/

"Madocsát régön legelő vötte körű" mondják az idősebb madocsaiak, akik mindezt szintén az ő öregjeiktől hallották hajdanán. Ez valóban így lehetett, hiszen régi térképeken is jól látszódik ez a fajta területi elrendeződés az olyan falvaink esetében, ahol ezt a földrajzi viszonyok lehetővé tették, amit a középkori és újkori Magyarország jelentős állattartása és állattartási szokásai tettek indokoltá. Ez a fajta gazdasági, területi berendezkedés az egyre inkább iparosodó legújabb korban fokozatosan átalakult, a visszaszorulóban lévő, legeltetésen alapuló állattartás helyét a mind jobban tért hódító gépesített szántóművelés vette át, aminek következtében legelőink jelentős része feleslegessé vált, feltörték őket és az így felszabadult területeket a növénytermesztés szolgálatába állították. Ez Madocsa esetében is így történt. Legelőnk redukálódó folyamatának fájdalmas pillanatképei jól megfigyelhetők és nyomon követhetők a Fentről.hu 1959-1978-as légi fotóin, ahol szemléletesen látszódik, amint a még 1959- ben 3/4 részben meglévő Madocsa körüli legelő területünk mérete jelentős mértékben lecsökken. De itt még nem volt vége. Az így megmaradt, megcsonkított legelőnk életében ezután sajnos történt még egy zsugorodási folyamat, amikor is a '90- es évek elején kárpótlásként kimértek a falu felőli oldalából egy kb.200x900m- es darabot, aminek a nagy részét azóta is szántóművelés alatt tartják. Az így megmaradt, jelenleg is meglévő legelő terület a maga 86 hektárjával az egyetlen ősgyepünk, amely még annak az ősi, Madocsát körülölelő régi legelőnek a maradványa, amit még ma is oly dicsőségesen emlegetnek öregjeink. Ez az ősgyep sziget közvetlenül Madocsa mellett keleti irányban található, melyet Tóhát néven ismernek a helyi lakosok. A falunk nyugati részén lévő legelő már újabb keletkezésű, amit az '60-as években telepített az egykori Tsz-ünk.

A keleti legelő élővilága

Az ősi legelőnkből megmaradt keleti legelő a Madocsai határ egyik különleges színfoltja. Természeti értékét tekintve védett löszyep, kötött talajú sztyeppré, melynek nagy része az országos NATURA 2000 hálózat részét képezi. Jellemző növénytakarása eddigi ismereteink szerint több mint 200 növényfajnak ad otthont. A gazdasági szempontból fontos fűfélék és pillangós virágúak mellett színpompás mezei virágok is találhatóak itt, melyek különösen tavasszal tarka virágszőnyeget szőnek az egyhangú zöld felületre. Ilyenek az ernyős madártej, a gólyahír, a százszorszép, az évelő len, a réti margitvirág, a vad szamóca, mezei zsálya, szarkaláb, közönséges kakukkfű, réti boglárka, lecsepült veronika, ezüstös hölgymál, osztrák zsálya, különböző kutyatejfélék, fürtös gyöngyike, üstökös gyöngyike, katáng kóró, mezei varfű, közönséges gyujtoványfű és még sokáig lehetne sorolni csodaszép társaikat, melyek közt vannak védett növények is, mint pl. az agárkosbor, hazánk legkorábban nyíló orchidea faja, a szennyes ínfű, a pusztai meténg, a

réti iszalag, és a budai imola. A legelőn található számos gombafaj között két védett gomba is van, egyik az őzlábgalóca, a másik pedig a környékünkön ritkának számító iglice fülőke.

Legelőnknek gazdag az állatvilága is, aminek képviselői közül mindenképpen kiemelt figyelmet érdemel a fokozottan védett ürge, melynek állománya sajnos mára már erősen lecsökkent a nem mindig megfelelő gyepgazdálkodás következtében. A megfigyelt, egyéb itt élő vagy rendszeresen előforduló védett állataink a keleti sünn, a vakond, a fürge gyík, búbos pacsirta, tövisszűrő gébics, vörös vércse, nagy tavibéka, zöld varangy, holdszarvú ganéjtúró, sisakos sáska, mezei homokfutrinka, barna gyalogcincér, de látogatják a legelőnket védett lepkefajok is, mint pl. a farkasalma lepke, kardos lepke, fecskefarkú pillangó. A védett madarak közül pedig gyakori vendég a legelőnkön a bíbic, a fürj, a holló, a vetési varjú, cigánycsuk, hantmadár, sordély, mezei veréb, füsti fecske, házi rozsdafarkú, barázdabillegető, tengelic, egerészölyv, barna rétihéja, karvaly, fehér gólya, búbos banka, alkalmi vendégként pedig megfigyeltünk már itt szalakótát, kakukkot, réti pityert, citromsármányt, mezei poszátát, rozsdáscsukot, fenyőrigót, vadgerlét, zöld küllőt, sárgalábú sirályt, nagy őrgébicsét, kuvikot, héját, kékes és hamvas rétihéját, barna kányát, rétisast, parlagi sast, kék vércsét. Érdemes pár szót ejteni néhány itt élő nem védett állatról is, melyek nélkülözhetetlen lakói a legelőnknek. Ilyen állatok a mezei pockok, melyek ide vonzzák a különféle ragadozó madarakat, az egész nyáron fáradhatatlanul muzsikáló mezei tücskök, a beporzást segítő különféle poszméhek, boglárka lepkék, a talajban lakó farkaspók, hangyák, különféle sáskák, és a gyerekek nagy kedvencei az áprilisi cserebogarak, melyek üldözése, elkapása, üvegbe gyűjtése, majd otthon a tyúkok elé tálalása, generációkon át öröklődő helyi népszokásként is tekinthető Madocsán.

Legelőnk gazdasági hasznosításának lehetőségeit a NATURA 2000-es gyepterületekre vonatkozó előírások szabályozzák. Ezek alapján legelőnkön szarvasmarha és juh legeltetése történik, emellett nyaranta egy kaszálásra is sor kerül az előírt 5-10% gyepterület változó területeken történő kaszátlanul hagyásával. A fentebb már említett nem mindig megfelelő gyepgazdálkodás kérdése itt újból előkerül, ugyanis a legelőterület északi részein a legeltetés hiánya miatt egyre nagyobb területeket hódít el az őszyepből az egybibés galagonya, valamint a legelő közepét egyre gyakrabban felferi a porsáfrány és a bogáncs, ami rendkívül kedvezőtlenül hat az itt élő ürge populációra.

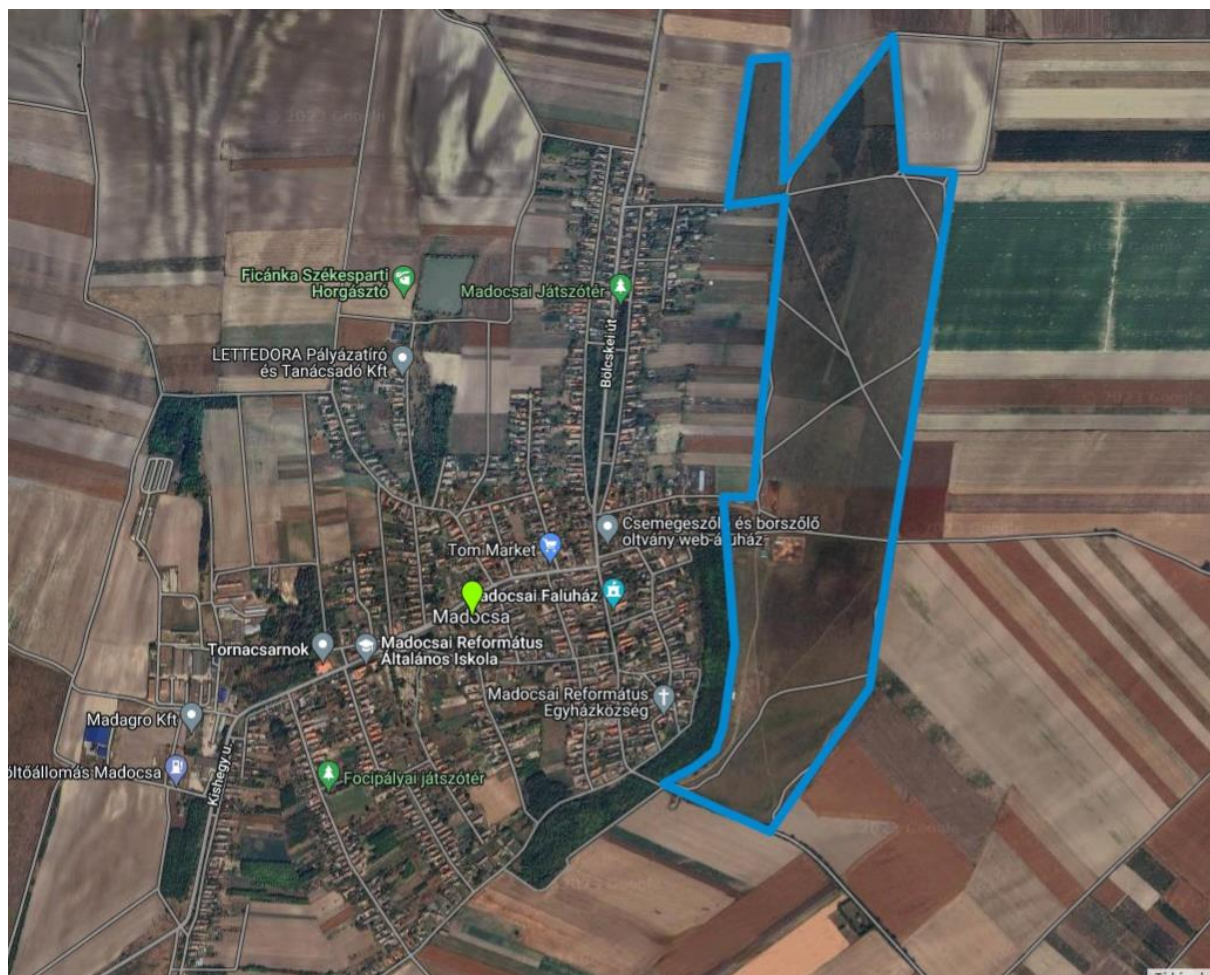
Legelőnk egyéb hasznosítása

Keleti legelőnk a történelem során elsősorban legelőként funkcionált, de időnként helyet adott különféle egyéb gazdasági, hadászati, kulturális, és szabadidős tevékenységeknek is. A visszaemlékezések alapján a jelenlegi legelő terület Dny-i része a 20.sz. nagy részében és a 21.sz. elején állatátvevő helyként is működött, melynek épületmaradványai még ma is megvannak, de régebben is történhetett itt valamiféle vásári tevékenység, amit az itt talált, szanaszét heverő 19.sz.-i érmék valószínűsítene. Az állat átvevőhely közvetlen közelében volt a falu régi futballpályája is, melynek felfestése jól kivehető a fentről.hu 1959, 1961-es légifelvételein. Ezek a régi légi felvételeken jól láthatóak még a nagy területen szétoszló, a II.vh-ból hátramaradt patkó alakú repülőgép fedezékek is, ugyanis kedvező fekvése és nagy kiterjedése miatt a madocsi legelőt a 3. Ukrán frontot támogató

szovjet 17. légi hadsereg vette igénybe 1944 ősztől 1945 tavaszáig, mint katonai repülőteret. Ezekből a védősáncokból néhány még ma is felismerhető a legelő ÉNy-i részén. A szocializmus ideje alatt pedig szovjet helikopter gyakorlatozó helyként működött a legelő nagy része, megosztva a területet az itt kollektíven legeltetett háztáji fejőstehen állománnyal. A visszaemlékezések szerint az elmúlt nagyjából száz év alatt volt itt már a legelőn cirkusz, futóverseny, motorkerékpár verseny, autó rallyverseny, lóverseny, íjászbemutató, manapság pedig az évente megrendezésre kerülő népszerű madocsai fogathajtó versenynek ad helyet ez a legelő. Legelőnket nagy előszeretettel látogatják a különféle sportok és szabadidős tevékenységek megszállottai is. Sárkány és sportrepülősök, futók, lovaglók, sárkány eregetők, drón reptetők, kutyasétáltatók, fotósok, gombászok és még sokan, akik csak egyszerűen egy üdítő sétára vágnak a szabadban, az egyedi aromával fűszerezett levegőjű madocsai legelőn.

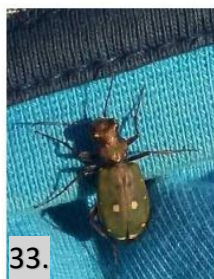

1. ábra Madocsa Keleti Legelőjének behatárolása

2. ábra 1. Pusztai meténg, 2. Réti farkaspók, 3. Réti iszalag, 4. Rozsdáscsuk, 5. Sárgalábú sirályok, 6. Sisakos sáska, 7. Tengelics, 8. Töviszúró gébics, 9. Szennyes ínfű, 10. Vad szamóca, 11. Vetési varjú, 12. Vörös vércse, 13. Legelésző birkák, 14. Barna gyalogcincér, 15. Barna rétiheja tojó, 16. Bibic, 17. Boglárka lepke mezei kakukkfűn, 18. Hamvas rétiheja, 19. Búbosbanka, 20. Búbos pacsirta, 21. Budai imola, 22. Cigánycsuk, 23. Citromsármányok, 24. Feketerigó tojó, 25. Ürge, 26. Legelő, 27. Hantmadár, 28. Fehér gólyák, 29. Holdszarvú ganéjtúró, 30. Iglice fülőke, 31. Kakukk, 32. Kétpettyes virágcsincér mezei varfűn, 33. Mezei homokfutrinka, 34. Mezei kakukkfű, 35. Mezei pocok, 36. Mezei poszáta, 37. Nagy tavi béka, 38. Parlagi sas, 39. Élő len, 40. Réti ibolya, 41. Kuvik pár, 42. Beporzás, 43. Egerészölyv, 44. Dolmányos varjú, 45. Sordély, 46. Gyermekláncfű, 47. Szalakóta, 48. Kékes rétiheja, 49. Mezei tücsök, 50. Karvaj tojó, 51. Réti margitvirág, 52. Agárkosbor

